

FAKTOR-FAKTOR DORONGAN KESALAHAN KHALWAT DI NEGARA BRUNEI DARUSSALAM

Driving Factors of Khalwat Offences in Negara Brunei Darussalam

**NABILAH ROSMASAYU METUSIN
MOHD AL ADIB SAMURI**

ABSTRAK

Negara Brunei Darussalam telah memperkenalkan undang-undang hudud secara berperingkat pada tahun 2012, yang merupakan suatu langkah yang mendapat kritikan masyarakat antarabangsa. Namun, biarpun hukuman hudud telah mula berkuatkuasa, kesalahan khalwat iaitu kesalahan yang bersifat ‘muqaddimah zina’ masih mendominasi kesalahan jenayah Syariah yang lain di Brunei. Maka, artikel ini bertujuan untuk merungkai faktor-faktor dorongan yang mempengaruhi kesalahan khalwat dalam kalangan penduduk di Brunei Darussalam. Kajian ini menganalisis dokumen sebanyak tiga puluh buah fail-fail kes khalwat yang telah didaftarkan di Mahkamah Rendah Syariah Brunei. Kajian ini mendapati bahawa antara faktor-faktor yang mendorong pelaku untuk cenderung melakukan kesalahan khalwat ialah tidak menitikberatkan soal pergaulan yang telah ditetapkan oleh syarak, faktor ibu bapa serta keluarga dan hukuman yang tidak memberikan kesan.

Kata kunci: Khalwat, Jenayah Syariah, Islam di Negara Brunei Darussalam, Mahkamah Syariah, Kesalahan moral

ABSTRACT

In 2012, Negara Brunei Darussalam has introduced ‘hudud’ legislation in stages which is a step that criticizes the international community. However, even though the ‘hudud’ sentence has come into forces, khalwat’s offence which is a ‘muqaddimah zina’ offence, is still dominating other Syariah offences in Brunei. Therefore, this article aims to undermine the impetus factors that affect khalwat’s offence among the people in Negara Brunei Darussalam. This study analyzes thirty documents of khalwat case files that have been registered in the Brunei Syariah Lower Court. However, this study found among the khalwat’s factors that motivate the perpetrators is not emphasizing the ways of socialization that has been established by the syarak, the parents and family factors and ineffective sentencing.

Keywords: Khalwat, Shariah offences, Islam in Negara Brunei Darussalam, Shariah Court, Moral offences

PENGENALAN

Masyarakat di Negara Brunei Darussalam, seperti juga negara lain, adalah tidak terkecuali daripada menghadapi pelbagai cabaran dan masalah sosial yang disebabkan oleh kerapuhan institusi keluarga. Keruntuhan akhlak dan masalah sosial seperti kesalahan khalwat, melakukan perkara-perkara yang tidak sopan, pembuangan bayi yang tidak berdosa dan perbuatan zina merupakan salah satu manifestasi kelemahan institusi keluarga. Namun begitu, kelemahan institusi keluarga ini hanya merupakan salah satu faktor yang mendorong kepada permasalahan tersebut. Terdapat banyak lagi faktor yang turut menyumbang kepada perkara tersebut yang mana antaranya ialah faktor diri sendiri, rakan sebaya, masyarakat, kurangnya pengetahuan agama, media

massa serta tidak menitikberatkan soal pergaulan (Zulkifli Haji Mohd Yusoff 2004; Hashim Haji Bedu et al. 2008; Zainuddin & Norazmah 2011; Farahwahida & Norazila 2011; Ainul Bashirah Ismail 2012; Zuliza Mohd Kusrin et al. 2012; Noor ‘Ashikin Hamid et al. 2013; Lily Suryati et al. 2015).

Pada tahun 2013, Perintah Kanun Hukuman Jenayah Syariah telah diperundangkan di Negara Brunei Darussalam sesuai dengan konsep negara tersebut iaitu ‘Melayu Islam Beraja’ dan ‘negara zikir’. Akta ini bertujuan untuk memenuhi hasrat Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam untuk terus memelihara ajaran-ajaran Islam menurut Ahli Sunnah Wal Jama‘ah sebagai satu cara hidup dan landasan kepada pentadbiran kerajaan Brunei (Hajah Hayati 2014: 3).

Akta ini telah meminda Akta Majlis Ugama Islam dan Mahkamah-mahkamah Kadi 1984 di samping memberikan bidang kuasa kepada mahkamah Syariah untuk mendengar dan memutuskan sesuatu kesalahan jenayah termasuk perlakuan khalwat. Namun begitu, negara yang mengamalkan undang-undang hudud ini masih tetap menghadapi peningkatan kes-kes jenayah khalwat. Malah, kes-kes khalwat telah mendominasi kes-kes kesalahan jenayah Syariah yang lain di Brunei. Justeru, timbul persoalan mengapakah negara Islam ini masih mengalami permasalahan yang sama seperti yang dihadapi oleh negara lain yang belum sepenuhnya menjalankan undang-undang Islam, sedangkan undang-undang Syariah telah pun dilaksanakan? Mengapakah peningkatan terhadap kes-kes khalwat masih tetap berlaku?

Kajian tentang pelaksanaan undang-undang Islam di Brunei telah menarik minat ramai pengkaji, namun topik berkaitan khalwat masih kurang diselidiki. Contohnya, kajian Muhammad Fathi Yusof dan Nazri Mansur (2014) hanya membuat perbandingan mengenai rangka pelakasanaan undang-undang jenayah Islam di negeri Kelantan dengan kerajaan Brunei, tanpa menyebutkan sedikit pun tentang kesalahan khalwat. Begitu juga dengan kajian Suhaimi Haji Gemok (2010) yang hanya menyebutkan tentang tahap penguatkuasaan undang-undang jenayah Islam di Brunei masih belum mencapai tahap kecemerlangan. Sementara kajian Zainab (2009) hanya membincangkan mengenai perkembangan pentadbiran mahkamah Syariah di Brunei dari awal penubuhannya iaitu pada tahun 2001 hingga tahun 2009.

Sehubungan itu, artikel ini bertujuan untuk membincangkan tentang faktor yang mendorong peningkatan jenayah khalwat selari dengan titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu’izzaddin Waddaulah ibni Al-Marhum Sultan Haji Omar ‘Ali Saifuddien Sa’adul Khairi Waddien, Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam di Majlis Konvokesyen ke-24 Universiti Brunei Darussalam pada 15 September 2012 yang telah menyebutkan tentang kepentingan kajian untuk menangani segala bentuk jenayah. Titah Baginda berbunyi:

Mana kajian tentang kemiskinan umpamanya? Mana statistik rasmi mengenainya? Sudahkah ia pernah dibuat? Lain lagi kajian yang mungkin saja dianggap remeh tetapi sebenarnya bukan remeh seperti kajian tentang isu sosial yang semakin kritikal? Mana kajian tentang jenayah? Mengapa ia semakin berkembang? Kajian tentang pelanggaran undang-undang yang semua itu kelihatannya seperti sudah tidak dapat dibendung lagi? Bukankah semua itu penting untuk dikaji? Kalau tidak ada kajian, bagaimanakah kita boleh

tahu puncanya? Jika tidak tahu puncanya, bagaimanakah mungkin untuk kita membanterasnya? Begitulah kepentingan kajian (Kementerian Hal Ehwal Ugama Brunei 2014).

KESALAHAN JENAYAH KHALWAT DI BRUNEI

Setelah meneliti data statistik pendaftaran kes jenayah bagi mahkamah-mahkamah rendah Syariah di Brunei Darussalam dari tahun 2011 sehingga tahun 2015 didapati bahawa kes khalwat telah mendominasi kes-kes kesalahan jenayah Syariah yang lain. Keseluruhan kes-kes jenayah yang didaftarkan sepanjang 5 tahun itu adalah sebanyak 1219 kes yang merangkumi kes menjual, membeli serta meminum minuman yang memabukkan, kes makan, minum serta merokok di siang hari bulan Ramadhan, kes khalwat, kes persetubuhan haram dan kes persetubuhan haram tertegah bernikah (sumbang mahram). Statistik ini dapat dilihat dalam Jadual 1 dan 2 yang disertakan di bawah.

Jadual 1 Statistik pendaftaran kes jenayah di bawah Akta Majlis Ugama Islam Penggal 77 dan Perintah Kanun Hukuman Jenayah Syariah 2013 bagi tahun 2011-2015

Tahun	2011	2012	2013	2014	2015	Jumlah
Kes Jenayah	254	320	305	207	133	1219

Jadual 2 Statistik pendaftaran kes khalwat di Mahkamah-mahkamah Rendah Syariah bagi tahun 2011-2015

Tahun	2011	2012	2013	2014	2015	Jumlah
Kes Khalwat	193	260	252	149	101	955

Sumber: Mahkamah Rayuan Syariah Brunei

Namun apa yang didapati adalah sebanyak 78 peratus daripada kes yang didaftarkan merupakan kes khalwat iaitu sebanyak 955 kes seperti yang tertera dalam Jadual 2 di atas. Kes-kes khalwat yang didaftarkan di Mahkamah Rendah Syariah Brunei telah mencatatkan sebanyak 193 kes pada tahun 2011 dan kemudian meningkat sebanyak 67 kes pada tahun 2012 iaitu 260 kes khalwat. Manakala pada tahun 2013 pula mencatatkan sebanyak 252 kes khalwat sahaja berbanding daripada kes yang didaftarkan pada tahun 2012. Sementara pada tahun 2014 mencatatkan 149 kes berbanding pada tahun 2015 yang hanya mencatatkan 101 kes sahaja. Maka jumlah keseluruhan bagi kes-kes khalwat yang didaftarkan dari tahun 2011 sehingga tahun 2015 ialah sebanyak 955 kes.

Ini dapat dibuktikan lagi apabila didapati dalam satu laporan yang dikemukakan oleh akhbar tempatan di Brunei menyatakan bahawa setiap tahun kes gejala sosial dalam kalangan masyarakat di Brunei yang dikendalikan oleh mahkamah Syariah di negara ini tidak pernah menurun dan separuh daripada kes berkenaan adalah merupakan kes khalwat. Pegawai Pendakwaan Syari'e, Mahkamah-Mahkamah Syariah Brunei,

Dayang Mahani Haji Awang Suhaili mengatakan bahawa kes-kes khalwat yang berjaya ditangkap dan dihadapkan ke mahkamah itu berlaku tanpa mengira waktu kerana ada yang berlaku di sebelah pagi, tengah hari, petang dan malam sama ada di tempat terbuka atau tertutup (Media Permata 2013). Malah menurut perangkaan yang dikeluarkan oleh Jabatan Pembangunan Masyarakat (JAPEM) tentang kes-kes yang berkaitan dengan remaja di Brunei Darussalam melaporkan bahawa kes-kes tersebut dalam keadaan yang sukar untuk dikawal iaitu dengan mencatat sebanyak 42 kes pada tahun 2015 berbanding 38 kes sepanjang tahun 2014 (Media Permata 2016).

WACANA BERKAITAN KESALAHAN KHALWAT

Kajian lepas berkaitan hukuman kesalahan khalwat telah dilakukan oleh beberapa orang pengkaji, antaranya ialah Ramizah Wan Muhammad (2015), Lily Suryati et al. (2015), Noor ‘Ashikin Hamid et al. (2013), Zuliza Mohd Kusrin et al. (2012) dan Ainul Bashirah Ismail (2012).

Kesalahan khalwat di Malaysia merupakan salah satu kesalahan jenayah syariah takzir yang mana hukumannya adalah lebih berat jika dibandingkan dengan kesalahan perbuatan tidak sopan yang diperuntukkan oleh enakmen kesalahan jenayah Syariah di setiap negeri (Ramizah Wan Muhammad 2015; Zuliza Mohd Kusrin et al. 2012; Ainul Bashirah Ismail 2012). Sungguhpun begitu, peruntukan seksyen 2 Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 (Pindaan 1984) telah menghadkan kuasa kerajaan negeri untuk menjatuhkan hukuman yang setimpal terhadap kesalahan ini (Lily Suryati et al. 2015) dengan memperuntukkan bahawa mahkamah Syariah hanya boleh menjatuhkan hukuman denda maksimum RM5000 atau penjara maksimum 3 tahun atau sebatan 6 kali atau gabungan antara hukuman-hukuman berkenaan (Noor ‘Ashikin Hamid et al. 2013).

Bidang kuasa yang terhad ini menjadikan hukuman yang dikenakan terhadap pesalah khalwat gagal mencapai tujuan hukuman takzir itu disyariatkan. Pesalah khalwat selalunya dikenakan hukuman penjara di Mahkamah Rendah Syariah, akan tetapi pesalah boleh membuat rayuan di mahkamah yang lebih tinggi untuk mengurangkan hukuman. Pada ketika itu, hukuman penjara akan digugurkan dan diganti dengan denda dalam jumlah maksimum yang mana diketahui bahawa jumlah itu masih boleh dilunaskan oleh pesalah (Ramizah Wan Muhammad 2015).

Malahan menurut Lily Suryati et al. (2015), undang-undang di Malaysia juga tidak memperuntukkan hukuman sebat ke atas pesalah khalwat. Hakim Syar’ie hanya menjatuhkan hukuman minimum yang menyebabkan pesalah Syariah tidak gerun untuk mengulangi kesalahan sedangkan maqasid utama hukuman ialah sebagai pengajaran kepada pesalah dan masyarakat. Hal ini berbeza dengan perundangan yang dilaksanakan di Aceh, Indonesia. Hukuman bagi kesalahan jenayah khalwat ini ialah jika sabit kesalahan, mahkamah boleh menjatuhkan sebatan maksimum 9 kali dan minimum 3 kali. Namun begitu, kebanyakan kes diselesaikan secara kekeluargaan atau adat di samping wujudnya campur tangan dalam pelaksanaan hukuman sebat yang menimbulkan ketidakadilan.

i. Punca Berlakunya Perlakuan Khalwat

Berdasarkan kepada beberapa kajian lepas yang telah dibuat, punca perlakuan khalwat adalah disebabkan responden tidak menitikberatkan soal pergaulan antara pasangan yang bukan mahram serta kurang memahami isu pergaulan dalam Islam yang sebenar di samping kewujudan laman sosial yang pelbagai serta pakej murah mengikut jam oleh hotel bajet (Ainul Bashirah Ismail 2012; Zuliza Mohd Kusrin et al. 2012; Noor ‘Ashikin Hamid et al. 2013; Lily Suryati et al. 2015).

Di samping itu, peruntukan dan hukuman yang sedia ada juga dilihat gagal untuk memberikan pengajaran kepada pesalah dan juga masyarakat, bidang kuasa mahkamah juga tidak sepenuhnya digunakan atau dimiliki oleh para hakim, pegawai penguatuasa agama tidak terlatih sepenuhnya dalam prosedur jenayah Syariah dan penyiasatan, kurang kelengkapan dan isu-isu negatif lain yang dibangkitkan oleh masyarakat (Ainul Bashirah Ismail 2012; Zuliza Mohd Kusrin et al. 2012; Noor ‘Ashikin Hamid et al. 2013; Lily Suryati et al. 2015; Ramizah Wan Muhammad 2015).

Punca kepada gejala sosial seperti amalan seks bebas, penyalahgunaan dadah, gangster, melepak, minum arak, lari dari rumah, bohsia, pelacuran dan termasuk khalwat ialah diri sendiri, sikap ibu bapa yang tidak begitu mengambil berat akan pertumbuhan anak-anak, pendidikan agama yang cetek, peranan rakan sebaya, masyarakat, kerajaan, pengaruh media massa yang serba canggih dan berteknologi serta kehidupan yang ‘style’, iaitu yang penuh bergaya dan berteraskan hawa nafsu semata (Zainuddin & Norazmah 2011; Farahwahida & Norazila 2011; Zulkifli Haji Mohd Yusoff 2004). Sungguhpun faktor yang diketengahkan berbentuk umum dan tidak hanya dikhususkan kepada kesalahan khalwat, namun faktor-faktor ini adalah penting untuk dikenal pasti kerana ia dilihat semakin menular dalam kalangan masyarakat Malaysia terutama golongan muda-mudi (Hashim Haji Bedu et al. 2008).

ii. Prosedur dan Pembuktian Terhadap Jenayah Khalwat

Permasalahan yang berkaitan dengan prosedur dan pembuktian masih menjadi isu yang tidak pernah selesai bukan sahaja terhadap kesalahan jenayah khalwat, malah semua kesalahan yang termasuk di bawah undang-undang jenayah Syariah. Beberapa isu semasa berkaitan dengan undang-undang jenayah Syariah di Malaysia sama ada dari segi bidang kuasa, klasifikasi jenayah dengan merujuk kepada peruntukan undang-undang sedia ada, kes-kes yang dilaporkan termasuk sumber-sumber perundangan lain yang diterima pakai telah disentuh dalam beberapa kajian lepas.

Secara keseluruhannya, isu bidang kuasa mahkamah Syariah di Malaysia masih belum dapat diselesaikan secara holistik yang mana ia masih lagi kekal dengan ‘sifar’ 3:5:6 dan terhad keatas orang Islam sahaja. Ini menyebabkan banyak kes-kes khalwat yang melibatkan pasangan yang bukan Islam tidak dapat didakwa atas sebab ini (Ramizah Wan Muhammad 2015). Walaupun ia telah dipinda akan tetapi pindaan tersebut tidak memperluas atau menambah atau meningkatkan bidang kuasa mahkamah

Syariah kerana ia tidak memberi apa-apa implikasi kepada bidang kuasa mal atau jenayah mahkamah Syariah (Musa Awang 2015; Zulkifli Hasan 2007).

Sementara itu, permasalahan dan kelemahan-kelemahan proses siasatan kes jenayah Syariah yang dijalankan oleh pegawai penguatkuasa agama di bawah Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah Persekutuan) 1997 memerlukan kepada penambahbaikan dengan melihat kesesuaianya dari sudut syarak (Ahmad 'Azam & Mazupi 2005).

Sungguhpun negeri Kelantan telah berusaha dalam rangka pelaksanaan undang-undang jenayah Islam dengan membuat perbandingan dengan kerajaan Brunei Darussalam, namun sehingga ke hari ini Malaysia tetap kekal dengan undang-undang lama. Dalam rangka bagi melaksanakan undang-undang jenayah Syariah yang dikenali kini dengan nama Perintah Kanun Hukuman Jenayah Syariah 2013, kerajaan Brunei telah merujuk serta mengkaji Enakmen Undang-undang Jenayah Syariah (II) Kelantan 1993 dan Enakmen Jenayah Syariah Terengganu yang diteliti sendiri oleh pihak Darul Ifta' Brunei. Hal ini adalah sangat berbeza dengan negeri Kelantan. Walaupun satu Rang Undang-undang Jenayah Syariah II telah diluluskan di Dewan Undangan Negeri Kelantan, namun masih belum dikuatkuasakan lagi. Jika diteliti, walaupun kes-kes jenayah khawat tidak dinyatakan, namun ketiadaan undang-undang Islam dengan sempurna secara tidak langsung membuktikan bahawa kesukaran sedang dihadapi oleh Malaysia dalam permasalahan berkaitan prosedur serta pembuktian jenayah khawat (Muhammad Fathi Yusof & Nazri Mansur 2014).

Sebelum Perintah Kanun Hukuman Jenayah Syariah 2013 diaktaskan di Brunei Darussalam, banyak isu serta permasalahan yang timbul berkaitan dengan penguatkuasaan undang-undang jenayah Islam sebagaimana yang dihujahkan oleh Suhaimi Haji Gemok (2010). Menurutnya, tahap penguatkuasaan undang-undang jenayah Islam di Brunei masih belum mencapai tahap kecemerlangan. Faktor-faktor kelemahan dari sudut kemaskini undang-undang seperti ketiadaan undang-undang substantif dan prosedur yang lengkap, dari sudut pengawalan dan pentadbiran seperti kekurangan staf serta skim perkhidmatan yang tidak dikemaskini dan dari sudut kelemahan sumber manusia, aspek kualiti dan kuantiti penguatkuasa agama merupakan sebahagian penyebab yang menjelaskan kelincinan penguatkuasaan. Namun apa yang disebutkan ini semuanya adalah permasalahan sebelum pelaksanaan Perintah Kanun Hukuman Jenayah Syariah 2013.

METODOLOGI KAJIAN

Metod yang digunakan dalam kajian ini ialah metod kualitatif yang terbahagi kepada dua peringkat iaitu pengumpulan data dan penganalisisan data. Pada peringkat pengumpulan data, pengkaji menggunakan metod analisis dokumen dengan membuat pembacaan terhadap 30 buah fail kes yang telah didaftarkan dan dibicarakan di Mahkamah Rendah Syariah Brunei. Sementara bagi penganalisisan data pula, pengkaji akan menggunakan pendekatan deskriptif bagi menganalisis data yang diperolehi hasil daripada metod pengumpulan data. Analisis dokumen terhadap fail tersebut bertujuan untuk menjawab objektif kajian iaitu mengenal pasti faktor penyebab berlakunya

jenayah khalwat di Brunei. Dengan itu, kajian ini dapat mengenalpasti masalah-masalah yang timbul dalam usaha membanteras jenayah ini.

Bagi mendapatkan kebenaran mengakses dokumen fail-fail kes tersebut, surat permohonan rasmi telah dihantar ke Mahkamah Rayuan Syariah Brunei. Setelah mendapatkan kebenaran bertulis yang mengambil masa selama dua minggu, pengkaji hanya diberikan akses kepada sepuluh buah fail kes dalam masa tiga jam. Proses ini hanya mengambil masa selama tiga hari bagi pengkaji atas alasan fail yang diinginkan itu dikategorikan sebagai sulit. Walaupun masa yang diberikan terhad, namun pengkaji berjaya mendapatkan sedikit sebanyak data yang diinginkan.

Setelah pengumpulan data selesai didapatkan, pengkaji mula menganalisis data yang diperolehi. Namun begitu, atas dasar kesalahan khalwat ini merupakan hal yang sensitif kepada kerajaan Brunei, kes-kes berkaitan khalwat ini dilarang untuk disiarkan melalui kaca-kaca televisyen dan radio mahupun diterbitkan dalam sebarang akhbar dan media massa. Larangan ini menyebabkan artikel ini tidak mengutarakan fakta kes sepenuhnya bagi menggambarkan faktor-faktor yang diekstrak daripadanya.

FAKTOR KESALAHAN KHALWAT DI BRUNEI

Berdasarkan analisis 30 buah fail-fail kes khalwat di Mahkamah Rayuan Syariah Brunei, kajian mendapati bahawa terdapat beberapa faktor yang mendorong pesalah untuk melakukan khalwat. Antara faktor dorongan tersebut ialah tidak menitikberatkan soal pergaulan yang telah ditetapkan oleh syarak. Ini terbukti apabila kesemua tertuduh berdua-duaan dengan seseorang yang bukan muhrimnya mengikut hukum syarak sedangkan perkara asas yang perlu diketahui dalam hal pergaulan sebagai seorang muslim ialah tidak berdua-duaan antara lelaki dan perempuan tanpa sebarang ikatan seperti mana sabda Rasulullah SAW yang bermaksud:

“Seorang lelaki tidak bersendirian dengan seorang perempuan kecuali dengan mahramnya dan seorang wanita tidak boleh melakukan perjalanan kecuali dengan seorang lelaki yang mahram.” Maka berdiri seorang lelaki lalu berkata: “Wahai Rasulullah SAW jika isteri saya keluar dan saya perlu keluar untuk peperangan ini dan itu.” Lalu beliau berkata: “Baliklah dan tunaikanlah haji bersama isterimu.” (al-Bukhari, *Sahih Bukhari*, kitab Nikah, bab La Yakhluwanna Rajul bi Imra’ah Illa dha Mahram wa al-Dukhul ‘ala al-Maghribah).

Hal ini berbalik semula kepada peranan ibu bapa itu sendiri. Menurut ketua Bahagian Penguatkuasa Agama, Daerah Tutong, Brunei iaitu Puan Norlee Rohaini, ibu bapa memainkan peranan yang penting untuk memantau pergaulan anak-anak dengan tidak membenarkan anak-anak untuk keluar rumah dengan sesiapa sahaja tanpa pantauan kerana jika tidak, perkara ini akan membawa satu pergaulan bebas yang sukar untuk dibendung (The Brunei Times 2016). Perkara ini akhirnya akan menimbulkan bermacam-macam gejala sosial yang tidak diingini seperti khalwat ini.

Berdasarkan analisa, 10 kes didapati memilih untuk berdua-duaan dalam bilik, 10 kes diserbu dalam kereta, 6 kes didapati di rumah atau apartmen, 1 kes di hotel dan 3 kes lagi di pelbagai tempat yang berlainan. Kesemua kes ini didapati berdua-duaan sama ada muda atau tua mahupun yang sudah berkahwin atau bujang, bergaul antara

lelaki dan perempuan tanpa segan silu dan rasa malu. Pergaulan bebas seperti ini yang menimbulkan pelbagai maksiat dan jenayah seperti khalwat ini. Berdasarkan fail kes ini juga, 14 orang tertuduh berstatus bujang, 10 orang lagi telah berkahwin dan selebihnya merupakan duda atau janda, iaitu 6 orang.

Adapun penghayatan agama adalah penting dalam isu aktiviti seksual sebelum perkahwinan. Ini adalah disebabkan mereka yang kurang tahap penghayatan agama lebih berisiko untuk terjebak dalam hubungan seksual (Maria Awaluddin, S. et al. 2015: 5). Islam juga telah mengetahui keinginan seksual yang dimiliki oleh manusia dan disebabkan itu, Islam menyediakan satu jalan iaitu dengan bernikah sehingga Islam menganjurkan untuk memudahkan dalam membina sebuah rumah tangga (Nasimah Hussin 1992: 38).

Sementara itu, berdasarkan kepada 30 buah fail kes yang dianalisis, pengkaji mendapati bahawa separuh daripada aduan yang berkaitan dengan jenayah ini adalah melalui orang awam, iaitu 15 kes. Namun begitu, dalam konteks undang-undang Islam di Brunei, terma ‘orang awam’ tersebut boleh saja membawa maksud yang banyak. Mungkin sahaja ‘orang awam’ tersebut merupakan ibu bapa tertuduh, adik beradik, saudara mara, kawan-kawan mahupun jiran. Ini menunjukkan bahawa ibu bapa mahupun keluarga tidak hanya menutup mata kesalahan yang dilakukan oleh anak-anak dan sanak-saudara, akan tetapi mereka turut sama membantu membanteras jenayah ini.

Manakala 14 kes ialah hasil rondaan Bahagian Penguatkuasa Agama serta laporan Bahagian Perisikan dan satu kes lagi diadukan oleh bapa kepada pasangan yang kena tuduh itu sendiri seperti dalam kes *Pendakwa Syar'ie v LLP 16275 Abdul Aziz bin Haji Kabon* [2012] MRHS/J/BM50/2012. Bapa kepada tertuduh perempuan bukan sahaja melaporkan jenayah yang dilakukan oleh anak beliau, malah beliau berserta keluarga turut sama hadir dan membantu Bahagian Penguatkuasa Agama dalam membuat tangkapan.

Namun begitu, perkara yang menyediakan ialah apabila pengkaji mendapati bahawa ibu bapa dan keluarga juga menjadi salah satu faktor kepada jenayah khalwat ini. Contohnya, dalam kes *Pendakwa Syar'ie v Mawar binti Matali* [2011] MRHS/J/BM98/2011, semasa serbuan dan tangkapan dibuat, Bahagian Penguatkuasa Agama menemui dua orang perempuan yang merupakan kakak kepada tertuduh di bilik tidur yang berasingan yang mengakui bahawa mereka tidak ingin ikut campur tentang adik mereka (tertuduh). Perkara ini juga turut ditemui dalam kes *Pendakwa Syar'ie v Ali Yusof bin Jumat* [2013] MRHS/J/BM/43/2013 dan kes *Pendakwa Syar'ie v Mohamad Masliham bin Md Dali* [2014] MRHS/J/BM37/2014. Hal sebegini bukan sahaja mendorong kepada perlakuan khalwat, malah ia turut mengundang kepada perbuatan zina yang dilaknat oleh Allah SWT. Sesibuk manapun ibu bapa tersebut, namun kebijakan anak-anak perlu diutamakan kerana ibu bapa merupakan orang yang paling dekat untuk memberi tunjuk ajar kepada anak-anak dalam menentukan jalan hidup mereka. Ini selaras dengan apa yang dibincangkan oleh Wen et al. (2010: 15) yang menyatakan bahawa jadual kerja atau waktu bekerja kedua ibu bapa boleh memberi kesan yang besar kepada perlakuan sumbang yang dilakukan oleh anak-anak. Perlakuan sumbang oleh anak-anak juga lebih berisiko tinggi apabila seorang ibu bekerja pada

waktu malam berbanding ayah. Kajian ini membuktikan lagi bahawa peranan ibu bapa itu sangat penting dalam membentuk akhlak anak-anak.

Faktor dorongan jenayah khalwat yang terakhir ialah peruntukan dan hukuman yang dilaksanakan dirasakan kurang memberi kesan kepada tertuduh. Ini dapat dibuktikan dalam kes *Pendakwa Syar'ie v Mohamad Masliham bin Md Dali* [2014] MRHS/J/BM37/2014 yang didapati, merupakan kesalahan kedua bagi tertuduh. Adapun melalui kesalahan pertama, hakim telah menjatuhkan hukuman denda sebanyak lima ratus ringgit pada tahun 2004. Namun pada tahun 2013, tertuduh didapati melakukan kesalahan yang sama. Isu ini pernah diutarakan oleh Ramizah Wan Muhammad (2015: 22) dan Lily Suryati et al. (2015: 311) yang menyatakan bahawa hukuman yang dikenakan terhadap pesalah khalwat gagal mencapai tujuan hukuman takzir itu disyariatkan. Ini kerana pesalah sudah maklum dengan kadar hukuman denda maksimum dan mampu melunaskannya.

Dalam konteks Brunei Darussalam, hukuman maksima bagi kesalahan khalwat di bawah PKHJS 2013 ialah denda tidak melebihi BND4000 (USD2922.44) atau dipenjarakan selama tempoh tidak melebihi satu tahun atau kedua-duanya sekali. Namun begitu, mana-mana jenayah khalwat yang dilakukan sebelum terlaksananya PKHJS 2013 adalah akan tetap dikekalkan hukumannya menurut AMUIDMMK 1984 Penggal 77 walaupun kesalahan tersebut dibicarakan setelah PKHJS 2013 diaktakan.

KESIMPULAN

Sungguhpun terlalu awal untuk memperkatakan bahawa peningkatan kes-kes jenayah khalwat di Brunei yang dikenali sebagai negara yang mengamalkan undang-undang hudud berikutan penguatkuasaan Perintah Kanun Hukuman jenayah Syariah 2013, adalah dipengaruhi oleh faktor keberkesanan hukuman yang diperuntukkan, namun begitu, melihat kepada Akta Majlis Ugama Islam dan Mahkamah-mahkamah Kadi 1984 Penggal 77, peruntukan dan pelaksanaan hukuman merupakan salah satu faktor peningkatan kes-kes khalwat di Brunei. Peningkatan kes khalwat ini juga turut dihadapi oleh negara jiran, Malaysia. Selain faktor keberkesanan peruntukan dan hukuman, faktor pengetahuan agama yang cetek, pergaulan bebas dan ibu bapa turut memainkan peranan terhadap peningkatan jenayah khalwat di Malaysia. Faktor-faktor kepada peningkatan ini perlu dianalisis dengan lebih mendalam lagi dan disarankan pihak-pihak tertentu untuk mencari mekanisme pencegahan yang lebih berkesan untuk diaplikasikan bagi menangani permasalahan ini.

PENGHARGAAN

Kajian ini adalah sebahagian daripada geran Universiti Kebangsaan Malaysia no kod: GUP-2016-017 dan PP-2013-004.

RUJUKAN

- Ahmad 'Azam Mohd. Shariff & Mazupi Abdul Rahman. 2005. Siasatan kes jenayah syariah di bawah Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1997. *Jurnal Undang-undang dan Masyarakat* 9: 1-18.
- Ainul Bashirah Ismail. 2012. Tahap kefahaman masyarakat terhadap kesalahan khalwat dan perbuatan tidak sopan di Daerah Kerian. Disertasi Sarjana, Jabatan Syariah, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- al-Bukhari, Abu 'Abdullah Muhammad bin Isma'il. 2002. *Sahih al-Bukhari*. Beirut: Dar Ibn Kathir.
- Farahwahida Mohd. Yusof & Norazila Sugiman. 2011. Persepsi pelajar Institusi Pengajian Tinggi Awam terhadap amalan seks. *Journal of Education Psychology and Counseling* 1: 94-114.
- Hajah Hayati binti Haji Mohd Salleh. 2014. The enforcement of the Syariah Penal Code Order, 2013 for phase one. Special Lecture in Conjunction with the Declaration Ceremony of the Enforcement of the Syariah Penal Code Order, 2013, International Convention Centre, Berakas, 30 April. <http://www.agc.gov.bn/AGC%20Images/downloads/speech/english.pdf> [28 Februari 2017].
- Hashim Haji Bedu, Khairulhelmi Katip, Mohd Fahmi Mohd Sahid & Syed Mohamed Syafeq Syed Mansor. 2008. Keruntuhan akhlak dan gejala sosial dalam keluarga: Isu dan cabaran. Kertas kerja Seminar Kaunseling Keluarga. Anjuran Fakulti Pendidikan, Universiti Teknologi Malaysia.
- Kementerian Hal Ehwal Ugama Brunei. 2014. *Himpunan Titah 2006-2012*. Brunei: Pusat Dakwah Islamiah.
- Lily Suryati Mohd Jamil, Noor 'Ashikin Hamid, Shariffah Nuridah Aishah Syed Nong Mohamad & Nur Amani Pauzai. 2015. Khalwat dalam kalangan remaja di Malaysia dan Aceh: Kajian terhadap pematuhan syariah. *Jurnal Kanun* 27(2): 297-313.
- Maria Awaluddin, S., Noor Ani Ahmad, Noridah Mohd Saleh, Tahir Aris, Noraida Mohd Kasim, Noor Azlin Muhammad Sapri & Nik Rubiah Nik Abdul Rashid. 2015. Prevalence of sexual activity in older Malaysian adolescents and associated factors. *Journal of Public Health Aspects* 1(2): 1-7.
- Media Permata*. 2013. 29 Mei.
- Media Permata*. 2016. 4 April. <http://mediapermata.com.bn/?s=pembuangan+anak+ damit> [4hb Ogos 2016].
- Muhammad Fathi Yusof & Nazri Mansur. 2014. Perlaksanaan undang-undang jenayah Islam di Kelantan dan Brunei. Dlm. Azhar Yahya (pnyt.). *Pelaksanaan Kanun Jenayah Syariah: Teori dan Realiti*, hlm. 133-150. Selangor: KUIZM Publication.
- Musa Awang. 2015. Di manakah kita dalam pemantapan pentadbiran keadilan jenayah syariah. *Jurnal Kanun* 27(1): 55-84.
- Nasimah Hussin. 1992. The execution of hudud punishments (with special reference to zina and sariqa). Tesis Disertasi Sarjana, Kulliyyah Undang-undang Ahmad Ibrahim, Universiti Islam Antarabangsa Malaysia.
- Noor 'Ashikin Hamid, Fachri Bey Jamaris, Shariffah Nuridah Aishah binti Syed Nong Mohamad & Mursidin. 2013. Kesalahan khalwat dalam kalangan remaja di Malaysia: Kajian perbandingan dengan Aceh, Indonesia. International Seminar on Islamic Jurisprudence in Contemporary Society 2013.
- Ramizah Wan Muhammad. 2015. Khalwat as a moral crime in Malaysia: Issues and realities. *Journal of Islam, Law and Judiciary* 1(2): 1-25.
- Suhaimi Haji Gemok. 2010. Pengaruhkuasaan kesalahan jenayah Islam di Brunei Darussalam. Disertasi Sarjana, Jabatan Syariah dan Undang-undang, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.
- The Brunei Times*. 2016. 1 Ogos. <http://bt.com.bn/news-national/2016/08/01/over-400-children-born-%E2%80%98out-wedlock%E2%80%99> [13hb Ogos 2016].
- Wen, Jui Han, Miller, D.P. & Waldfogel, J. 2010. Parental work schedules and adolescent risky behaviors. *National Institutes of Health Public Access* 46(5): 1245-1267.

- Zainab binti Awang Haji Tuah. 2009. Perkembangan pentadbiran mahkamah syariah di Negara Brunei Darussalam. Disertasi Sarjana, Jabatan Syariah dan Undang-undang, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.
- Zainudin Sharif & Norazmah Mohamad Roslan. 2011. Faktor-faktor yang mempengaruhi remaja terlibat dalam masalah sosial di Sekolah Tunas Bakti, Sungai Lereh, Melaka. *Journal of Education Psychology and Counseling* 1: 115-140.
- Zuliza Mohd Kusrin, Ainul Bashirah Ismail & Mat Noor Mat Zain. 2012. Kesalahan khalwat dan perbuatan tidak sopan dan hukumannya menurut Islam. *Jurnal Hadhari* 4(2): 65-88.
- Zulkifli Haji Mohd Yusoff. 2004. Gejala sosial dalam komuniti: Satu sorotan penyelesaian dari perspektif wahyu. Seminar Antarabangsa Nilai dalam Komuniti Pasca Modernisme (SIVIC 2004). Hotel City Bayview, Langkawi, 4-6 September.
- Zulkifli Hasan. 2007. Isu undang-undang jenayah Islam di Malaysia dan sejauh manakah perlaksanaannya. Dlm. Azman Ab Rahman, Najwa Hayaati Mohd Alwi & Mushaddad Hasbullah (pnyt.). *Isu-isu Semasa Global Sempena Kemerdekaan ke-50*, hlm. 51-74. Negeri Sembilan: Pusat Pengajian Umum, Universiti Sains Islam Malaysia.

Undang-undang yang dirujuk

Akta Majlis Ugama Islam Dan Mahkamah-mahkamah Kadi 1984 (Brunei).

Perintah Kanun Hukuman Jenayah Syariah, 2013 (Brunei).

Kes

Pendakwa Syar'ie v Mohamad Masliham bin Md Dali [2014] MRHS/J/BM37/2014.

Pendakwa Syar'ie v Ali Yusof bin Jumat [2013] MRHS/J/BM43/2013.

Pendakwa Syar'ie v LLP 16275 Abdul Aziz bin haji Kabon [2012] MRHS/J/BM50/2012.

Pendakwa Syar'ie v Mawar binti Matali [2011] MRHS/J/BM98/2011.

Nabilah Rosmasayu Metusin
ayumetusin@gmail.com
 Postgraduate Student
 Jabatan Syariah,
 Fakulti Pengajian Islam,
 Universiti Kebangsaan Malaysia,
 43600 Bangi, Selangor,
 MALAYSIA

Mohd Al-Adib Samuri
al_adib@ukm.edu.my
 Jabatan Syariah,
 Fakulti Pengajian Islam,
 Dan
 Institut Islam Hadhari
 Universiti Kebangsaan Malaysia,
 43600 Bangi, Selangor,
 MALAYSIA

Journal of Contemporary Islamic Law

Vol. 2(2) (2017)

Editor-In-Chief

Dr. Mohd Al Adib Samuri

Co-Editor

Assoc. Prof. Dr. Salmy Edawati Yaacob

Secretary

Dr. Nurul Ilyana Muhd Adnan

Senior Editors

Prof. Dr. Abdul Basir Mohamad

Prof. Dr. Mohd Nasran Mohamad

Assoc. Prof. Dr. Shofian Ahmad

Assoc. Prof. Dr. Zaini Nasohah

Assoc. Prof. Dr. Ibnor Azli Ibrahim

Assoc. Prof. Dr. Zuliza Mohd Kusrin

Chief Managing Editor

Dr. Mat Noor Mat Zain

Arabic Copy Editor

Anwar Fakhri Omar

Bahasa Copy Editor

Dr. Mohd Zamro Muda

Md. Yazid Ahmad

Editor

Dr. Mohammad Zaini Yahaya

Dr. Nik Abd. Rahim Nik Abdul Ghani

Dr. Azlin Alisa Ahmad

Mohd Hafiz Safiai

Published by:

Jabatan Syariah,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor, Malaysia

Suggested citation style

Author, (2017), Title, Journal of Contemporary
Islamic Law, 2(2), pages,
<http://www.ukm.my/jcil>

eISSN 0127-788X

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>). You can download an electronic version online. You are free to copy, distribute and transmit the work under the following conditions: Attribution – you must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work); Noncommercial – you may not use this work for commercial purposes; No Derivative Works – you may not alter, transform, or build upon this work.

Journal of Contemporary ISLAMIC LAW

Volume: 2 Issue: 2

eISSN: 0127-788X

DECEMBER 2017

Published by:

Jabatan Syariah, Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor, Malaysia.
www.ukm.my/jcil

eISSN 0127-788X

9 770127 788006